

80 milyon liralık ISO tasarım merkezi açıldı

SANAYİ ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank, “ISO Endüstriyel Tasarım ve Prototipleme Merkezi’nde sanal ve artırılmış gerçeklik laboratuvarlarıyla tasarımların doğruluğu test edilecek” dedi. Merkezin açılışında konuşan Varank, şunları söyledi: “Kullanıcı deneyimi laboratuvarında üretilen prototiplerin nihai kullanıcıyla etkileşimi sağlanmış olacak. Kullanıcıların ihtiyaçlarına, alışkanlıklarına, düşüncelerine, duygularına ve rutinlerine göre prototipler test edilip daha sonra seri üretim aşamasına geçebilecek. Avrupa Birliği’yle birlikte desteklediğimiz yaklaşık 80 milyon TL bütçeli ISO Endüstriyel Tasarım ve Prototipleme Merkezi’yle endüstriyel tasarım yapmayı kolaylaştıracak çok nitelikli bir altyapıyı şehrimize kazandırmış oluyoruz. Tasarım firmaları ve tasarımcılar, yeteneklerini artırmak için bu merkezin altyapısından faydalanabilecek.”

Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank, Kartal Anadolu İmam Hatip Lisesi Konferans Salonu'nda düzenlenen "Zirve Kartal: Girişimcilik ve İnovasyon Zirvesi"ne katılarak konuşma yaptı.

Toyota Türkiye ŞARJ EDİLEBİLİR hibrit üretecek

Ülkemizin kalkınması ve büyümesi adına yatırımlara destek ve teşvik veren politikalar kapsamında 4 ilde yaklaşık 20 milyar liralık yatırım onaylandı. Bu kapsamda devlet devlet yardımı alan Toyota Türkiye, şarj edilebilir hibrit bir araç ve 44 bin batarya üretecek.

İSTANBUL Sanayi Odası Endüstriyel Tasarım ve Prototipleme Merkezi (IDEA4 İstanbul) Açılış Töreni'nde açıklamalarda bulunan Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank, "Proje bazlı devlet yardımı kapsamında yaklaşık 20 milyar lira tutarındaki 4 büyük yatırım onaylandı. Türkiye'yi katma değerli üretimle büyütmek derdindeyiz. Bizim hedefimiz, koyduğumuz program belli: yatırım, üretim, istihdam ve ihracat. Bu alanlara, Türkiye'nin önünü açacak işlere odaklanacağız. Dünya pazarı da artık Türkiye'yi tanımaya başladı" dedi.

2 BİN 335 KİŞİ İSTİHDAM EDİLECEK

Resmi Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararlarına göre, İzmir'de Smart Güneş Enerjisi Teknolojileri ARGE Üretim Sanayi ve Ticaret AŞ'nin projesinde sabit yatırım tutarı 7 milyar 627 milyon lira, ilave istihdam 2 bin 335 kişi olarak öngörülmüştür. 4 yıllık yatırım süresi sonunda yılda 2 bin 48 megavat kapasiteyle fotovoltaik güneş paneli üretilmesi planlanıyor. Stratejik yatırım için projeye, KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti, sigorta primi işveren hissesi, nitelikli personel ve enerji desteklerinin yanı sıra, yatırım yeri tahsis de sağlanacak.

162 BİN HİBRİT VE ŞARJ EDİLEBİLİR HİBRİT OTOMOBİL

Toyota Otomotiv Sanayi Türkiye AŞ, Sakarya'da hibrit ve şarj edilebilir hibrit otomobil ile batarya üretim tesisi modernizasyonu için yatırım yapacak. Projede sabit yatırım tutarı 6 milyar 952 milyon lira, ilave istihdam sayısı 57 olarak öngörülmüştür. Yatırımın sonunda yılda 162 bin hibrit ve şarj edilebilir hibrit otomobil, 44 bin batarya üretilmesi bekleniyor. Bu kapsamda, Sakarya'nın bu alandaki kapasitesi artacak. Söz konusu yatırım, KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti gibi teşviklerden yararlanılacak.

2 MİLYAR 400 MİLYON ADET KAPSÜL ÜRETİLECEK

Adana'da Beyaz Kağıt ve Hijyenik Ürünleri Temizlik, İnşaat San. Tic. AŞ'nin bulaşık makinesi kapsülü üretim tesisi projesi kapsamında, 657 milyon 487 bin lira sabit yatırım gerçekleştirilecek. Yatırım süresi 5 yıl olan projenin sonunda 200 kişilik ilave istihdam öngörülmüşken, yılda 2 milyar 400 milyon adet bulaşık makinesi kapsülü üretilmesi planlanıyor. Teşvik kapsamında projeye, KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti, sigorta primi işveren hissesi, nitelikli personel ve enerji destekleri sağlanacak.

TL Maleik Petrokimya AŞ tarafından Kocaeli'de, maleik anhidrit üretim tesisi için 3 milyar 289 milyon lira sabit yatırım yapılacak. 3 yıl olarak öngörülen yatırım süresi sonunda 88 kişinin ilave istihdamı bekleniyor. Çeşitli ürün ve uygulamalarda kullanılan söz konusu kimya sanayisi ürününün üretimi için KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti, sigorta primi işveren hissesi, nitelikli personel ve enerji destekleri verilecek. Yatırımın sonunda yılda 50 bin ton maleik anhidrit üretilmesi planlanıyor.

PARA | HABER

Esnafa 100 milyar TL...

Sanayi üretimi endeksi Ağustos'ta aylık yüzde 2.4, yıllık yüzde 1 arttı. İşsizlik oranı 55 ay sonra tek haneye geriledi, istihdam 31 milyonu aştı. Ağustos'ta 47.5 milyar TL'lik sabit yatırım teşvike bağlandı. Gözler, TCMB'nin bu haftaki faiz kararında...

HÜLYA GENÇ SERTKAYA

hulya.genc@paradergi.com.tr

BÜYÜMENİN öncü göstergesi sanayi üretimi, Ağustos'ta aylık yüzde 2.4, yıllık yüzde 1 artış gösterdi. Temmuz ayına göre sanayi üretimi artış hızı yıllık bazda gerilese de aylık bazda toparlanma dikkat çekti. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Ağustos'ta madencilik ve taşocakçılığı sektörü endeksi bir önceki aya göre yüzde 3.9 azalırken, imalat sanayi sektörü endeksi yüzde 2.7 ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi yüzde 2.8 arttı. Ağustos'ta sermaye mali endeksinde aylık yüzde 4.4, yıllık yüzde 3.6 artış yaşanırken, ara malında aylık yüzde 0.5 artış, yıllık ise yüzde 4.3 azalma görüldü.

TÜİK geçen hafta ülkemizde ekonomik durumun değerlendirilmesinde kullanılan önemli bir kısa dönemli gösterge olan ciro endeksleri ile perakende ticaret sektöründe farklı tür ve büyüklükteki girişimlerin satışlarını aylık olarak ölçen perakende satış endekslerini de açıkladı. Buna göre sanayi, inşaat, ticaret ve hizmet sektörleri toplamında ciro endeksi, Ağustos'ta yıllık yüzde 130.3, aylık yüzde 6.8 artış gösterdi. Ağustos'ta aylık sanayi sektörü ciro endeksi yüzde 5.7, inşaat ciro endeksi yüzde 10.7, ticaret ciro endeksi yüzde 6.3, hizmet ciro endeksi yüzde 9.2 arttı. Perakende satış endekslerine göre sabit fiyatlarla perakende satış hacmi Ağustos'ta yıllık yüzde 9, aylık yüzde 3.7 artarken, cari fiyatlarla perakende ciro yıllık yüzde 128.8, aylık yüzde 7.6 artış gösterdi.

İŞSİZLİK ORANI TEK HANEDE

İşsizlik oranı 55 ay sonra tek haneye geriledi. TÜİK'in yayımladığı işgücü istatistiklerine göre mevsim etkisinden arındırılmış işsiz sayısı Ağustos'ta bir önceki aya göre 100 bin kişi azalarak 3 milyon 312 bin kişi, işsizlik oranı ise 0.4 puanlık azalış ile yüzde 9.6 seviyesinde gerçekleşti. Ağustos'ta, 2018 Ocak'tan sonra ilk kez tek haneye inen işsizlik oranı, 2014 yılı Mart'taki yüzde 9.5'in ardından en düşük işsizlik oranı olarak da kayda geçti. İstihdam edilenlerin sayısı 2022 yılı Ağustos'ta bir önceki aya göre 366 bin kişi artarak 31 milyon 14 bin kişi, istihdam oranı ise 0.5 puanlık artış ile yüzde 47.9 oldu. İşgücü Ağustos'ta bir önceki aya göre 266 bin kişi artarak 34 milyon 326 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 0.4 puanlık artış ile yüzde 53 olarak gerçekleşti. Zamana bağlı eksik istihdam, potansiyel işgücü ve işsizlerden oluşan atıl işgücü oranı Ağustos'ta bir önceki aya göre 2.6 puan azalarak yüzde 19.8 oldu. 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik

Sanayi üretimi endeksi aylık yüzde 2.4, yıllık yüzde 1 arttı

Sanayi üretim endeksi, Ağustos 2022	Yıllık değişim (%)	Aylık değişim (%)
Toplam sanayi	1,0	2,4
Madencilik ve taşocakçılığı	-12,4	-3,9
İmalat sanayi	2,2	2,7
Elektrik, gaz, buhar	-3,5	2,8
Ara mali	-4,3	0,5
Dayanıklı tüketim mali	8,2	6,1
Dayanısız tüketim mali	9,4	4,1
Enerji	-2,2	1,4
Sermaye mali	3,6	4,4
Düşük teknoloji	3,8	2,3
Orta-düşük teknoloji	-3,4	2,0
Orta-yüksek teknoloji	6,6	5,7
Yüksek teknoloji	1,8	-3,5

Kaynak: TÜİK

oranı bir önceki aya göre 0.8 puanlık azalış ile yüzde 18 düzeyinde gerçekleşti. Hazine ve Maliye Bakanı Dr. Nureddin Nebati, sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımda Türkiye Ekonomi Modeli ile sağlanan yüksek büyüme ve istihdam artışı sayesinde dünya ekonomilerinden pozitif yönde ayrılmaya devam edildiğini vurguladı. Nebati, Ağustos itibarıyla yaklaşık 1.9 milyon kişi son bir yılda olmak üzere, sağlanan istihdam artışının son iki yılda 3.8 milyon kişiyi aştığını kaydetti.

TEŞVİKLİ YATIRIMLAR ARTTI

Teşvikli yatırımların istihdama katkısı sürecek. Ağustos'ta bin 261 adet yatırım teşvik belgesi düzenlenirken, teşvik belgeli yatırımlar kapsamında öngörülen sabit yatırım tutarı 47 milyar 473 milyon TL, bu yatırımların hayata geçirilmesiyle öngörülen istihdam ise 32 bin 148 kişi oldu. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın yatırım teşvik istatistiklerine göre Ağustos'ta düzenlenen yatırım teşvik belgesi sayısı geçen yılın aynı ayına göre yüzde 38.9 artarken, öngörülen toplam sabit yatırım tutarı yüzde 82.4 ve öngörülen istihdam ise yüzde 14.9 artış gösterdi. Yerli firmalara düzenlenen yatırım teşvik belgelerinde öngörülen toplam sabit yatırım tutarı 45.16 milyar TL olurken, yabancı sermayeli firmaların aldığı teşvik belgelerinde ise 2.3 milyar TL yatırım öngörüldü. Yılın ilk sekiz ayında

Prof. Dr. Fatih MANGIR / Selçuk Üniversitesi Beyşehir Ali Akkanat İşletme Fakültesi Dekanı

“Doğrudan yabancı yatırımı artıracak adımlar atılmalı”

Sanayi üretim endeksinin yıllık yüzde 1 artmasına rağmen bu artışın geçen seneye göre az olması, piyasada özel bankacılık üzerinden likiditeye ulaşma zorlukları ve **sanayi** sektörünün kur-faiz politikası üzerinden ekonomi de istikrarın küresel saiklerle desteklenme riskini minimize etme sinyali olarak okunabilir. Uluslararası Para Fonu (IMF), Türkiye hariç tüm gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri için 2022 yılı için büyüme beklentisini aşağı yönlü revize etti. 2022, enflasyonda ivmenin yavaşladığı büyüme dönemi ama 2023 yılının büyüme için daha zor geçeceği bir dönem olacağı kanaatindeyim. 2022 büyüme beklentileri aşağı yönlü revize edilmesine rağmen işsizlik oranlarının düşüyor olması, ekonomide talebin canlı olduğunu gösteriyor. Makroekonomik gösterge açısından işsizlik oranları istikrarlı ilerliyor. Cari açık dünya enerji piyasaların da belirsizlik ile ilgili bir

fiyatlamaya olduğu için genişledi. İlerleyen dönemde Avrupa ve ABD resesyon süreci ve Rusya-Ukrayna savaşının devam etme ihtimali cari açık hacminin büyüklüğüyle ilgili en büyük riskler. Ancak önemli olan cari işlemler dengesinin sürdürülebilirliği. Bu da ülke ekonomisinin büyümesi ve dış borç kompozisyonu ile ilgili. Turizm de yaz ile birlikte döviz girişi cari açığın daha da artmaması adına önemli bir katkı alanı. Finansman cephesinde net hata noksan girişi ve rezervlerdeki artış olumlu olarak gözükse de finansman da sorun yaşanmaması için doğrudan yabancı yatırım ve portföy girişini artıracak adımlar atılması gerekiyor.

7 bin 697 yatırım teşvik belgesi düzenlendi. Teşvik belgeli yatırımlar kapsamında öngörülen sabit yatırım tutarı 306.4 milyar TL, öngörülen istihdam 215 bin 857 kişi oldu. Ocak-Ağustos döneminde yıllık bazda yatırım teşvik belgesi sayısı yüzde 0.6, sabit yatırım tutarı yüzde 52.7 ve öngörülen istihdam yüzde 10.2 arttı.

CARİ DENGE 3.1 MİLYAR DOLAR AÇIK VERDİ

Cari işlemler açığı genişliyor. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) verilerine göre cari denge Ağustos'ta 3.1 milyar dolar, yılın ilk 8 ayında 39.7 milyar dolar açık verdi. Ağustos itibarıyla 12 aylık cari işlemler açığı 40 milyar 889 milyon dolar oldu. Bu gelişimde, ödemeler dengesi tanımlı dış ticaret açığının geçen yılın aynı ayına göre 6.8 milyar dolar artarak 9.7 milyar dolara yükselmesi etkili oldu. Altın ve enerji hariç cari işlemler hesabı, Ağustos'ta 6 milyar 276 milyon dolar fazla verdi. TÜİK'in 2021 yılı "Uluslararası Hizmet Ticareti İstatistikleri" çerçevesinde revize edilen hizmetler dengesi kaynaklı girişler, geçen yılın aynı ayına göre 2.5 milyar dolar artarak 7.2 milyar

dolara yükseldi. Seyahat kaleminden kaynaklanan net gelirler, 1.4 milyar dolar artışla 5.1 milyar dolar oldu. Ağustos'ta doğrudan yatırımlardan kaynaklanan net girişler 573 milyon dolar olarak kaydedildi. Portföy yatırımları 812 milyon dolar tutarında net giriş kaydetti. Resmi rezervlerde Ağustos'ta 10.8 milyar dolar net artış gözlemlendi. Net hata ve noksan kaleminde kaynağı belirsiz para girişi ise Ağustos'ta 3.96 milyar dolar, 8 aylık dönemde 28.3 milyar dolar oldu.

İHRACAT İKLİMİNDE İLİMLİ BOZULMA SÜRÜYOR

Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarını ölçen **İstanbul Sanayi Odası (ISO) Türkiye** İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi Eylül'de değişim göstermeyerek Ağustos'taki 48.8'lik seviyesini korudu. Eşik değer iki ay üst üste 50'nin altında kalarak Türk imalat **sanayi** ihracatçılarının talep ikliminde ılımlı bir bozulmaya işaret etti.

Geçen hafta dış ticaret endeksleri de açıklandı. TÜİK verilerine göre yıllık bazda ihracat birim değer endeksi Ağustos'ta yüzde 5.9

Prof. Dr. Abuzer PINAR / Ankara Medipol Üniversitesi Öğretim Üyesi

“İşsizliğin daha da düşmesi enflasyonun seyrine bağlı”

Sanayi üretimi pozitif seyrine devam etmekle birlikte bir ölçüde yavaşlama görülüyor. Başta Avrupa ülkeleri olmak üzere küresel düzeydeki enflasyon artışları, parasal sıkılaşma ve resesyon beklentileri üretimi baskılıyor. Ciro endeksleri yüksek düzeyini koruduğu halde üretimdeki yavaşlama bir süre sonra buna da yansıyor. Bu eğilimler üçüncü çeyrekte büyüme bir ölçüde baskılayabilir. İçerisinden geçtiğimiz dönemde enflasyonun düşürülmesine yönelik daraltıcı politikalar yerine büyüme ve istihdamın tercih edilmesi sonuçlarını veriyor. Enflasyon yüksek seyrederken, büyüme devam ediyor ve işsizlik azalıyor. İşsizliğin tek haneye düşmesi önemli. Ancak daha aşağıya inmesi küresel ekonominin gidişatına ve enflasyonun seyrine bağlı. Önümüzdeki yılın başından itibaren baz etkisi

ile enflasyonun yavaşlamasının kalıcı olduğuna dair beklenti pekiirse istihdam artışının devam etmesi beklenebilir. Bir süredir ihracatta dikkate değer artışlar olurken kur hareketlerinin etkisi ile ithalat da ciddi ölçüde arttı. Artışın bir kısmı dolardaki kontrollü artışın etkisi ile oldu. ABD merkez bankasının faizleri artırması nedeniyle gelişmekte olan ülkelere para çekiliyor. Bu da cari açığın finansmanı üzerinde baskı yaratıyor. Resesyon kaygıları nedeniyle faiz artışlarının yumuşaması bu süreci tersine çevirebilir. Gelecek yıl için bu ihtimal yüksek görünüyor.

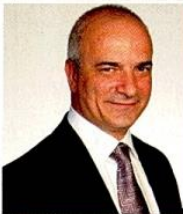
PARA | HABER

Prof. Dr. Burak ARZOVA / Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi

"Sanayi üretimi beklentilerin üzerinde arttı"

Sanayi üretiminde aylık yüzde 0.6 artış beklenirken, yüzde 2.4 olarak gerçekleşti. Ancak sanayi üretiminde (Temmuz-Ağustos ortalaması) bir çeyrek öncesine kıyasla yüzde 3.9 düşüş var. Bu düşüş beklentilere paralel. Haftalık OECD ekonomik faaliyet endeksi, kredi artış oranları gibi düşüşü ima eden verilere uygun bir gerçekleşme. Sert bir düşüşten ziyade ılımlı bir düşüş olmasını önemli görüyorum. 2023'te dış talep koşullarında daha da sert bir şekilde geri çekilmeler göreceğiz. İmalat sanayi ağırlıkla ihracata çalıştığı için bu husus bizi de etkileyecek. İşsizlikte tek haneye gelmek sevindirici olsa da burada kalıcı olmak zor gibi gözüküyor. Özellikle istihdamın yükünü hizmetler sektörünün ve burada da ağırlıklı turizmin başı çektiğini düşünürsek hem kısa aylarına gelmemiz hem de gelir seviyesindeki düşüşler, imalat sanayindeki ortaya çıkabilecek ihracattaki talep koşullarının sertleşmesine yönelik üretim azalması ve bundan kaynaklı

işgücü kayıplarını telafi edecek gibi gözüküyor. Ödemeler dengesinin Ocak-Ağustos 2022 dönemi finansman yapısına baktığımızda yaklaşık 14 milyar dolarlık bir giriş göze çarpıyor. Geçtiğimiz yıl aynı dönemde yaklaşık 8.5 milyar dolar olan doğrudan yatırımlar bu yıl 6.8 milyar dolara geriledi. Ancak bu 6.8 milyar doların 4.3 milyar dolarlık kısmı gayrimenkul gelen yatırımlar. Sadece 1 milyar dolarlık kısmı ise imalat sanayine gelmiş. Bu, mutlaka üzerinde düşünülmesi gereken bir konu. Portföy yatırımlarında ise aynı dönemde yaklaşık 6.9 milyar dolarlık çıkış göze çarpıyor. Net hata noksan ise 28.3 milyar dolara ulaşarak rekor kırmış durumda.

Hikmet Baydar

artışla 110.7 olurken, ihracat miktar endeksi yüzde 6.8 artışla 153.1 düzeyinde gerçekleşti. Ağustos'ta yıllık bazda ithalat birim değer endeksi yüzde 26 artışla 151.7, ithalat miktar endeksi yüzde 11.5 artışla 120.4 değerini aldı. İhracat birim değer endeksinin ithalat birim değer endeksinde bölünmesiyle hesaplanan ve 2021 yılı Ağustos'ta 86.8 olarak elde edilen dış ticaret haddi, 13.8 puan azalarak 73 oldu. 3. Göz Danışmanlık CEO'su Hikmet Baydar, dış ticaret hadlerinin özellikle 100 seviyesinin

altında olmasının "ucuza satıp, pahalı alındığı" anlamına geldiğini vurgulayarak, bu durumun enerji fiyatlarının çok yükselmesi ve emtia fiyatlarının gevşemesini ifade ettiğini kaydetti.

Bu arada TÜİK geçen hafta konut satış istatistiklerini de açıkladı. Buna göre Eylül'de Türkiye genelinde 113 bin 402 konut satıldı. Konut satışları aylık yüzde 8.2, yıllık 22.9 azaldı. Eylül'de ipotekli konut satışı yıllık yüzde 43 azalışla 16 bin 970, ilk el konut satışı yüzde 18.2 azalışla 35 bin 954, ikinci el konut satışı yüzde 24.9 azalışla 77 bin 448 düzeyinde gerçekleşti. Konut satışları yılın 9 ayında geçen yılın dönemine göre yüzde 11.4 artışla 1 milyon 57 bin 193 olarak gerçekleşti.

GÖZLER FAİZ KARARINDA

Bu hafta Perşembe günü TCMB, Para Politikası Kurulu (PPK) toplantısını gerçekleştirecek. Bilindiği üzere TCMB son iki toplantısında 100'er baz puanlık faiz indirimiyle politika faizi olan bir hafta vadeli repo ihale faiz oranını yüzde 12'ye çekmişti. Ekonomistler faizler tek haneye inene kadar indirimlerin devam edebileceğine dikkat çekiyor. Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Burak Arzova, bu haftaki PPK toplantısında TCMB'nin 100 baz puan indirimine gideceği görüşünde. TCMB'nin önümüzdeki günlerde faizleri indirmeye devam edeceğini vurgulayan 3. Göz danışmanlık CEO'su Hikmet Baydar, TCMB bu toplantıda faizi pas geçse bile yılsonundan önce yeni faiz indirimleri gelebileceğine işaret etti. Tera Yatırım Başekonomisti Enver Er-

Esnaf kredisinin faiz oranı düşürüldü

Başkan Recep Tayyip Erdoğan, geçen hafta kabine toplantısının ardından esnaf ve sanatkarlara toplam 100 milyar TL tutarında kredi destek paketi açıkladı. Paketin detaylarına göre esnafa sunulan 100 milyar TL kredinin faiz oranı yüzde 9.5'ten yüzde 7.5'e çekilerek finansman maliyetlerinde önemli bir kolaylık sağlanıyor, 60 ay vadeye kadar ödeme imkanı veriliyor. 350 bin TL olan esnaf kredisi şahıs üst limiti, yüzde 43 artışla 500 bin TL'ye yükseltilirken, işyeri edindirme ve taşıt kredi limiti 1 milyon TL'den 1.5 milyon TL'ye çıkarılıyor. Genç girişimci esnafa sunulan sıfır faizli kredi limiti 100 bin TL'den 300 bin TL'ye, 30 olan yaş sınırı ise 35'e yükseltiliyor. Ayrıca, Halkbank'ın doğrudan kullandırım yaptığı esnaf kredileriyle ilgili takip borcu bulunan esnafa altı aya kadar geri ödemesiz, toplam 36 ay vadeyle ve yüzde 4 faizle ödeme imkanı sunularak, esnafın takip borcunu tasfiye etmesi için önemli bir kolaylık sağlanıyor.

kan, PPK'da 100 baz puan indirim beklentilerini dile getirdi. Ankara Medipol Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Abuzer Pınar, TCMB'nin bu yılı tek haneli politika faiz oranı ile kapatmak istediğini vurgulayarak, "Gelecek yıl küresel finansta bir miktar gevşeme olursa Merkez Bankası'nın eli rahatlayabilir" dedi.

TCMB'nin reel sektör ve finansal sektör temsilcileri ile profesyonellerden oluşan 42 katılımcı tarafından yanıtlanan Eylül ayı piyasa katılımcıları anketine göre TCMB bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı beklentisi 11.20 olarak gerçekleşti. Katılımcıların Eylül ayı tüketici enflasyonu (TÜFE) beklentisi yüzde 3.39 olurken, yılsonu TÜFE beklentisi yüzde 67.73'ten yüzde 67.78'e çıktı. Eylül'de katılımcıların 2022 yılı sonu cari açık beklentisi 49.2 milyar dolar, büyüme beklentisi yüzde 5.1 oldu. Cari yılsonu döviz kuru (ABD doları/TL) beklentisi ise bir önceki anket döneminde 19,51 TL iken bu anket döneminde 19,82'ye yükseldi.

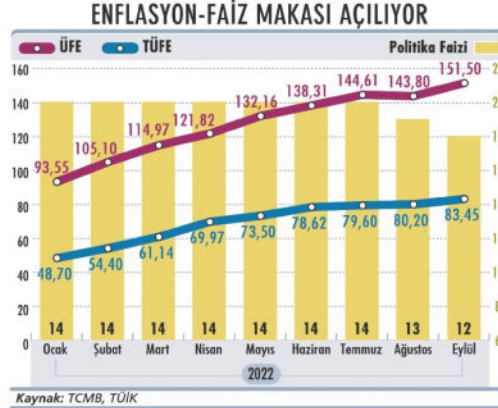

GÖSTERGE

ARAM EKİN DURAN
eduran@ekonomist.com.tr

Enflasyonda tek umut baz etkisi

Pandemi sonrasında Rusya-Ukrayna savaşının da etkisiyle küresel ölçekte yükselişe geçen enflasyon, Türkiye'de tüm ülkelerden daha yüksek bir artış hızıyla yüzde 90'lara dayandı. Resmi olmayan enflasyon ölçümlerinde ise çoktan üç haneler görülmüş durumda. TÜİK tarafından açıklanan son eylül ayı enflasyon verilerine göre, TÜFE aylık yüzde 3,08 arttı, yıllık enflasyon yüzde 83,45'e çıktı. Böylelikle TÜFE, geçen yılın aralık ayına göre yüzde 52,40, 12 aylık ortalamalara göre ise yüzde 60 artış gösterdi. **Istanbul Ticaret Odası (İTO)** tarafından yayınlanan verilere göre ise, İstanbul'un enflasyonu yıllık bazda yüzde 107,42 arttı. Bu dönemde ülke genelinde üretici fiyatlarında aylık artış ise yüzde 4,78 olurken, yıllık artış yüzde 150'yi aştı. Ekonomi yönetimi, ki burada artık TCMB'nin iradesinden bahsetmek yersiz olur, her fırsatta faiz indirimlerinin devam edeceğini açıklıyor.

HÜKÜMETİN TERCİHİ
BÜYÜME

Görünen o ki dünyada küresel resesyon ihtimali giderek güç kazanırken, Türkiye yüksek enflasyonun geniş kitleleri yoksullaştırması pahasına seçimini büyümeden yana yapmış durumda. Enflasyondaki düşüş ise önümüzdeki aylarda baz etkisiyle başlayacak. Hatta kimi hesaplamalara göre, nisan ayına kadar yüzde 35-40'lara kadar inmesi olası. Yani hükümet enflasyonu engellemek için hiçbir şey yapmayacak; bu arada baz etkisiyle enflasyon oranındaki artışta gerileme kaydedilecek. Belki seçim sathı mailine girerken, böylesi bir gerileme propaganda malzemesi olarak kullanılabilir. Ama şunun altını çizelim ki yüzde 40'lar seviyesindeki bir enflasyon bile vatandaş için çok ağır, çok ciddi bir gelir erimesi demek.

ÜRETİCİ ENFLASYONUNDA TABLO VAHİM

Sektör	Yı-ÜFE (%)
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme	416,6
Ham petrol ve doğalgaz	245,7
Kok ve rafine petrol ürünleri	214,0
Diğer metalik olmayan mineral ürünler	207,0
Diğer madencilik ve tasarımcılığı	184,5
Kömür ve linyit	181,1
Gıda ürünleri	147,0
Türün ürünleri	144,5
İrcecek	144,5
Kimyasallar	141,0

Kaynak: TÜİK

İşsizlik dört yıl sonra tek hane

Denilebilir ki resmi rakamlara göre Türkiye ekonomisinde istikrarlı biçimde iyileşen tek makroekonomik veri işsizlik olmuş durumda. TÜİK'in ağustos ayına ilişkin iş gücü istatistiklerine göre, 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerde işsiz sayısı ağustosta bir önceki aya göre 100 bin kişi azalarak 3 milyon 312 bin kişi oldu. İşsizlik oranı ise 0,4 puanlık azalarak yüzde 9,6 seviyesinde gerçekleşti. Geçen ağustos ayında yüzde 11,7 olan işsizlik, böylece dört yıl sonra ilk kez tek haneye inmiş oldu. 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı bir önceki aya göre 0,8 puanlık azalış ile yüzde 18,0 olurken, zamana bağlı eksik istihdam, potansiyel iş gücü ve işsizlerden oluşan atıl işgücü oranı da 2022 yılı ağustos ayında bir önceki aya göre 2,6 puan azalarak yüzde 19,8 oldu.

GÖSTERGE

Dış açıkta alarm zilleri çalıyor

Düşük faiz-yüksek kur politikası ile cari fazla vermeyi hedefleyen 'Türkiye Ekonomi Modeli', bu hedefinden her geçen gün uzaklaşıyor. Dış ticaret açığı giderek büyüyor ve çok ciddi bir yük haline geliyor. Ticaret Bakanlığı'nın öncü göstergelerine göre eylülde ihracat yüzde 9,2 artışla 22,6 milyar dolara yükseldi. Ancak ithalatın yüzde 41,5 artarak 33 milyar dolara çıktığı geçen ay, Türkiye 10,4 milyar dolar ticaret açığı verdi. Eylül ayında ihracatın ithalatı karşılama oranı ise 20,3 puan azalarak yüzde 68,5 olarak gerçekleşti.

DOKUZ AYLIK AÇIK 83,8 MİLYAR \$

Ocak-eylül döneminde ise geçen yılın aynı dönemine göre, ihracat yüzde 17,1 oranında artışla 188 milyar 224 milyon dolar, ithalat yüzde 40,8 oranında artışla 272 mil-

SON 12 AYLIK DIŞ TİCARET AÇIĞI

(Milyar \$)			
Dönem	İhracat	İthalat	Dış denge
2021			
Eylül	20,8	23,3	-2,6
Ekim	20,8	22,2	-1,5
Kasım	21,5	26,9	-5,4
Aralık	22,3	29	-6,8
2022			
Ocak	17,6	27,8	-10,2
Şubat	20,0	27,9	-7,9
Mart	22,7	30,9	-8,2
Nisan	23,4	29,5	-6,1
Mayıs	19,0	29,6	-10,6
Haziran	23,4	31,6	-8,2
Temmuz	18,6	29,2	-10,7
Ağustos	21,3	32,5	-11,2
Eylül	22,6	33	-10,4

Kaynak: TÜİK

yar 43 milyon dolar olarak gerçekleşti. Dokuz aylık dış ticaret açığı yüzde 158,5 artarak 83 milyar 819 milyona çıktı. Türkiye'nin cari işlemler hesabı da, Ağustos'ta 3,11 milyar dolar açık verdi. Yıllık cari açık ise 36,7 milyar dolardan 40,9 milyar dolara çıktı.

EN FAZLA İTHALAT RUSYA'DAN

En fazla ithalat yapılan ülkeler ise şöyle gerçekleşti: Rusya Federasyonu yüzde 186,7 oranında artışla 6 milyar 926 milyon dolar, Çin yüzde 28 oranında artışla 3 milyar 706 milyon dolar ve İsviçre yüzde 764,2 oranında artışla 2 milyar 179 milyon dolar oldu. İthalatta en çok paya sahip ilk 10 ülkenin toplam ithalat içerisindeki payı yüzde 61,9 oldu. En çok ithalat 26 milyar 647 milyon dolarla (yüzde 46,4 artış) "ham madde (ara malları)" grubunda yapıldı.

İmalatta daralma yedinci ayında

Hükümet, ekonominin rotasını büyü-meye kilitlemiş olsa da öncü göstergeler ekonomik işleyişteki yavaşlamaya işaret ediyor. Ekonomik büyümenin öncü göstergesi olarak kabul edilen **Istanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat PMI**, eylülde 46,9'a geriledi ve yavaşlamanın üçüncü çeyrek sonunda daha belirgin hale geldiğine işaret etti. Eşik değer olan 50,0'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, manşet PMI üst üste yedinci ay eşik değeri 50'nin altında kalarak imalat sektörünün performansında bozulmanın sürdüğünü gösterdi.

Anket katılımcılarından gelen bildirimlere göre, kırılgan talep koşulları ve enflasyonist baskılar eylül

İMALAT PMI'DA DÜŞÜŞ TRENDİ

Kaynak: İSO

ayında hem üretim hem de yeni siparişlerde yavaşlamaya yol açan temel faktörler oldu. Toplam yeni siparişler aylık bazda son bir yıl boyunca hız kaybederken, üretimde ise yavaşlama eğilimi 10 ayı geride bıraktı. Yeni ihracat siparişlerinde ise özellikle Avrupa'dan kaynaklanan talep zayıflığına bağlı olarak düşüş gözlemlendi.

Rapora göre eylülde takip edilen 10 sektörün

tamamı yeni siparişlerde yavaşlama kaydetti. Düşüşün en sert yaşandığı sektör tekstil olurken, en ılımlı ivme kaybı gıda üreticilerinde gerçekleşti. Yeni ihracat siparişleri neredeyse tüm sektörlerde yavaşlarken, sadece kara ve deniz taşıtlarında yatay seyir gözlemlendi. Yeni siparişlerdeki zayıflık, çoğu sektörün üretimini azaltmasına yol açtı.